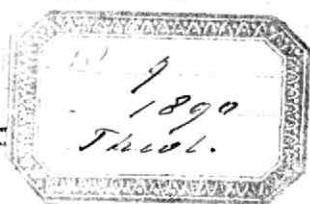

Geloofsgetuigenis : eene bevestigings- en intreerede

<https://hdl.handle.net/1874/234784>

Pr. 1890. III. 6.
mm 11244

GELOOFSGETUIGENIS.

EENE BEVESTIGINGS- EN INTREEREDE,

gehouden te Sliedrecht, den 23 Maart jl.,

DOOR

Dr. M. NIEMEIJER,

Predikant te Sneek.

EN

Dr. J. W. LIEFTINCK,

Predikant te Sliedrecht.

SLIEDRECHT,
GEBR^s. LUIJT.
1890.

GELOOFSGETUIGENIS.

EENE BEVESTIGINGS- EN INTREEDE,

gehouden te Sliedrecht, den 23 Maart jl.,

DOOR

Dr. M. NIEMEIJER,

Predikant te Sneek.

EN

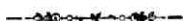
Dr. J. W. LIEFTINCK,

Predikant te Sliedrecht.

SLIEDRECHT,
GEBR^s. LUIJT.
1890.

EEN WOORD VOORAF.

Ofschoon wij aanvankelijk geenszins het voornemen koesterden, deze toespraken door de pers in meer uitgebreiden kring bekend te maken, werden wij daartoe toch zóó dikwijls en van verschillende zijden, zoowel in als buiten de gemeente van Sliedrecht, verzocht, dat wij eindelijk voor dien aandrang zijn bezweken.

Wij geven deze toespraken, gelijk zij werden uitgesproken, als een »geloofsgetuigenis«, die, naar wij meenen, in het hart der Christelijke leeraars en gemeenten ook van onzen tijd moet leven en werken.

Indien deze eenvoudige woorden bij tegenstanders en vrienden de overtuiging wekken of versterken, dat de vrijzinnige, echt Protestantsche richting op godsdienstig-zedelijk gebied haar persoonlijk geloof in de onzienlijke dingen des geestes, haar zuiver Christelijk beginsel tot geen prijs wil verloochenen, maar ongehinderd wil gehandhaafd zien, trots alle pogingen, om dit geloof en beginsel in hunne vrije uiting te belemmeren, dan zullen wij ons zeer voldaan rekenen.

DE SCHRIJVERS.

SNEEK

SLIEDRECHT

31 Maart 1890.

BEVESTIGINGSREDE.

Voorzang: Gez. 11 : 1.

Wordt voorgelezen: Efez. 4 : 11—15.

Hierna wordt gezongen: Ps. 118 : 7.

Een belangrijke dag, M. H.! de dag van heden. Dat is hij voor U, gemeente van Sliedrecht. De plaats, in uw midden ledig geworden door het eervol emeritaat van den man, die jaren lang zijne beste krachten aan den opbouw van het godsdienstig leven in uw midden heeft gewijd, staat weer vervuld te worden door de komst van den nieuwen leeraar, die, door de keuze des kerkeraads tot zijn ambt beroepen, heden zijn arbeid onder u zal aanvaarden. Is het altijd voor een gemeente een dag van beteekenis, als een nieuwe voorganger zich aan haar verbindt, omdat zijn werk zoo nauw samenhangt met hare hoogste belangen, de omstandigheden, waaronder dit thans in deze gemeente plaats vindt, zetten daaraan een verhoogd, ja een gansch bijzonder gewicht bij. En dat niet zoozeer omdat de komst van uw nieuwen prediker zoo lang werd vertraagd, als wel wegens de *reden*, waardoor die vertraging werd veroorzaakt.

Deze beroeping toch gaf aanleiding tot een strijd, waarin principiëel de vraag aan de orde kwam, of een predikant in de Ned.Herv. Kerk gebonden is aan de belijdenis, in vroegere eeuwen in die kerk vastgesteld, dan wel of hij het recht heeft, waar deze volgens zijn overtuiging in strijd is met de waarheid, daarvan af te wijken. M. a. w. de vraag kwam aan de orde, of het juk van een uitwendig gezag, het gezag eener bindende leer, als een loodzware last op de leden der Ned.

Herv. Kerk en hare predikanten zou drukken dan wel of daar heerschappij zou voeren de geest der vrijheid, die zoekt naar de waarheid en aanspraak maakt op het recht om uit te spreken wat als waarheid is erkend; de geest der vrijheid, die zich door geen ander gezag laat binden dan het *innerlijk* gezag der waarheid. Het is bekend, hoe de kerk in hare lagere en hoogere besturen in die kwestie betrokken is. Welnu, dat uw nieuwe leeraar, bekend als een kloek en beslissend strijder voor het beginsel der vrijheid, thans gereed staat zich aan u te verbinden, levert het bewijs dat *feitelijk* althans het beginsel der vrijheid boven dat des gezags in de Ned. Herv. kerk is gehandhaafd. Men zou kunnen wenschen dat dit onomwondener, duidelijker en principiëeler ware uitgesproken, dat de beginsel-kwestie minder onder reglementaire spitsvondigheden en formeele haarkloverijen ware bedolven, maar toch kwam uit dat warnest van reglementaire juistheden en onjuistheden telkens de beginsel-vraag weer te voorschijn, voelde ieder dat zij aan alle beraadslagingen en besluiten van hen, die geroepen waren in deze zaak te oordeelen en te handelen, ten grondslag lag. Dat nu ten slotte het beroep, door deze gemeen'e uitgebracht op een modern predikant, in weerwil van al de praktijken, waardoor men dit trachtte te verhinderen, werd goedgekeurd, heeft ontegenzeggelijk de betekenis van te zijn: eene overwinning van het beginsel der vrijheid in de Ned. Herv. Kerk; de handhaving van het Protestantsch beginsel dat een ieder ten volle verzekerd zij in zijn eigen gemoed; de erkenning van het recht der vrijzinnigen in de kerk. Gevoelt de gemeente dat dit de betekenis is van den strijd, dien het beroepingswerk te Sliedrecht heeft doen ontbranden, dan wordt door haar ongetwijfeld ook de ernst van dezen dag dubbel gevoeld.

Maar hoogst gewichtig is deze ure ook voor U, die gereed staat U aan deze gemeente te verbinden. Met het afscheid van Rauwerd is er een tijdvak in uw leven afgesloten, een

tijdvak, waarop ge steeds met dankbaarheid en blijdschap kunt terugzien. Gij hebt een gemeente verlaten, waar gij met opgewektheid kondet arbeiden en inderdaad met zegen werkzaam waart. En dat uw werk evenzeer werd gewaardeerd als uw persoon geacht en bemind was, blijkt wel uit de pogingen, nog in de laatste maanden aangewend om u te bewegen het gegeven woord van deze gemeente terug te vragen en u op nieuw aan uwen toenmaligen werkkring te verbinden. Gij gevoelt echter geen vrijheid u te onttrekken aan den strijd, waarin ge, zoo geheel tegen uw wensch en uwe bedoeling, waart gewikkeld; gij achtet het uw plicht pal te staan voor uw beginsel, pal te staan voor uw beginsel ook in een omgeving, waarin ge juist daarom zoudt blootstaan aan veel veroordeeling. In het bewustzijn van uw goed recht en in het geloof aan uw beginsel besloot gij kalm de gevolgen af te wachten van hetgeen verbitterde partijzucht nog verder zou uitvinden om uwe overkomst naar deze gemeente te vertragen. Dat ge daaronder pijnlijke uren hebt doorworsteld, zal niemand bevreemden. Grievend is het miskend te worden, miskend te worden vooral in het beste dat men te geven heeft en dat men geven wil aan een heilige zaak. Het bewustzijn in dezen volgens plicht en geweten te handelen heeft uw kracht geschraagd en is voor u de grootste zelfvoldoening. Moge een rijke oogst van schoone vruchten die gij in vervolg van tijd op uwen arbeid in deze gemeente ziet, die grievende indrukken weldra verzwakken. En weet gij door de trouwste toewijding aan uw ambt, door uw mannelijken ernst eerbied af te dwingen en ook uwe aanvankelijke tegenstanders tot de erkenenis te brengen dat, al stemmen ze ook niet met uwe godgeleerde zienswijze in, uw evangelieprediking in zedelijken ernst, in godsdienstigen gloed, in vromen zin met iedere andere zich kan meten, dan zal de dag zijn aangebroken, dat ge u verblijden zult over uw besluit om u in deze gemeente aan de evangelieverkondiging te wijden, en uwen God zult danken voor het vele goede, dat Hij u ook hier deed vinden en genieten.

Hebt gij mij verzocht u tot deze gemeente in te leiden, ik heb, bij afstand van uw amtsgeenoot, volgaarne die taak op mij genomen. Ik wil dat doen naar aanleiding van het woord van Paulus

2 Cor. 4 : 13c.

Zoo gelooven wij ook, daarom spreken wij ook.

Om dit woord in zijn verband en beteekenis te doen kennen, zij het genoeg op te merken dat Paulus in dit hoofdstuk spreekt over de vervulling zijner apostolische bediening. Doet hij dit met ijver, met reïne bedoelingen en met nederigen zin, hij doet het evenzeer met blijden moed onder velerlei vervolging. Hij maakt daarbij het woord van den gewijden zanger: »Ik heb geloofd, daarom heb ik gesproken,« tot het zijne en verklaart met diepen, heiligen ernst: »zoo gelooven ook wij, daarom spreken ook wij.« Wat moeite, wat gevaar hem ook moge bedreigen, hij zal niet ophouden te spreken van het evangelie, te getuigen van de heilige zaak, waaraan hij het beste geeft dat in hem is. Hij kan niet anders. Zijn geloof dringt hem daartoe met onweerstaanbare kracht.

Zoo gelooven wij ook, daarom spreken wij ook. Naar aanleiding van dit woord schets ik u den *arbeid des evangeliepredikers als zijn geloofsgetuigenis*.

Gez. 53 : 1.

Het is niet ongewoon, M. H.! dat men ons, predikers der nieuwe richting, aan de gemeente voorstelt als ongeloovigen. En ofschoon dergelijke aantijgingen ons in den regel vrij koel laten, omdat ze voor iederen onpartijdigen opmerker voldoende hare wederlegging vinden in onzen arbeid, zoo kan het toch zijn nut hebben bij een gelegenheid als deze in enkele trekken het ware wezen des geloofs duidelijk te maken en in het licht te stellen, hoe geloof de ziel en de kracht van onze werkzaamheid is. Ieder erkent dat godsdienst zonder geloof onbestaanbaar is, en toch is het een feit, dat wat zich officieel komt aanmelden als »het geloof« door niet weinigen met argwanende blikken bespied en wat er in den naam des geloofs wordt

gevraagd en gedaan, door velen met wantrouwen ontvangen wordt. Vanwaar dat? Omdat er met dat woord »geloof« zooveel is gespeeld en het onder allerlei onverstandige en onkiesche aanraking en betasting zooveel van zijn frischheid en schoonheid heeft verloren. Geloof is het meest persoonlijke van het godsdienstig leven en velen hebben er iets van willen maken, dat buiten ons eigenste innigste zieleleven, dus buiten onze persoonlijkheid omgaat.

Wat is dat voor een karikatuur van geloof, als een kerk een aantal leerstellingen afkondigt, meer of minder goed in elkaar sluitende en zegt: Neem deze onvoorwaardelijk zonder tegenspraak of twijfel aan als de waarheid en gij hebt het ware geloof! Of als een groote of kleine kerkvergadering in een geschreven geloofsbelijdenis en in zoogenaamde formulieren van eenigheid een »van Gods wege geopenbaarde leer der zaligheid« opstelt en formuleert en den eisch stelt: Onderschrijf deze en wij verzekeren u, dat gij tot de geloovigen behoort!

Zoo zou men immers het geloof van buiten kunnen leeren en het tot een geheugenzaak verlagen, of het geloof tot redeneeringen en bewijsgronden herleiden en er een verstandszaak van maken.

Wee dan het arme hart met zijn drang naar het onzienlijke, met zijne angsten en nooden, zijne twijfelingen en smarten! Waar het behoefte gevoelt aan koesterenden zonneshijn, zou het zich tevreden moeten stellen met een papieren zon! Waar het vraagt om wat antwoord kan geven op zijne diepste verzuchtingen, zijne angstige klachten, zijne den levensmoed verterende twijfelingen, zou het moeten versmachten en verhonteren, omdat de wateren des levens het worden onthouden en het steenen worden gegeven in plaats van brood.

Neen, neen, zoo iets oppervlakkigs is het geloof niet! Geloof is vertrouwen, vast vertrouwen aangaande hetgeen men hoopt (Hebr. 11 : 1). Het is overtuigd zijn van hetgeen men niet ziet. Verstaat gij het? *Overtuigd* zijn, d. i. een getuigenis gehoord te hebben, dat niet is te weerspreken en waarvoor men

buigt als de waarheid. Zulk een getuigenis wordt gegeven in het innigste van 's menschen persoonlijkheid, in het heiligste van zijn wezen, in het hart, die geheimzinnige, rijke wereld binnen in hem, met hare hoogten en diepten, met hare ondoorgrondelijke bewegingen en haar krachtigen drang, waaruit zijn de uitgangen des levens, in het geweten, de kroon van geheel zijne godsdienstig zedelijke ontwikkeling.

O, het gebied van de dingen, waarvan men zoo overtuigd kan zijn zonder dat men ze ziet, d. i. zonder dat men ze ziet met zijne oogen en tast met zijne handen, is zoo groot. Zal ik u iets daarvan noemen? Ziet, zoo zijn wij doordrongen van de overtuiging dat er is een zedelijke wereldorde, waar de beginselen van waarheid en rechtvaardigheid, vrijheid en liefde heerschen. Niets kan in ons het vertrouwen dooven, dat de waarheid op den duur zal blijken machtiger te zijn dan de dwaling en de leugen; dat de rechtvaardigheid allengs meer zal triomfeeren over het onrecht in zijn tallooze schakeeringen; dat de vrijheid van lieverlede de banden zal verbreken van gezag, dwang en geweld en dat bij haar alleen als het waarachtige levensbeginsel al wat rein, edel en goed is tot ontwikkeling zal komen; dat de liefde haar meerderheid zal toonen boven de baatzucht en, naarmate hare openbaringen talrijker en krachtiger worden, niet slechts zal worden geëerbiedigd als de trouwe troosteres onder het leed der aarde, als de goede engel die de nooden en weeën lenigt waaronder duizenden zuchten, maar ook als de heilige macht, die het geweld der zonde zal verbreken en hare heerschappij van lieverlede beperken. En naarmate deze machten in de wereld haar invloed meer laten gelden, het leven meer als met den adem des heiligen geestes bezielen, zal het rijk der deugd zich uitbreiden, de ware godsdienst zijn heiligende kracht openbaren, het godsrijk komen en iets verwezenlijkt worden van dat heilige ideaal, waarnaar wij telkens onder 's levens teleurstellingen weder hoopvol en blijmoedig het oog opheffen, dat ideaal, waaraan Jezus klanken gaf, als hij sprak van »het koninkrijk Gods«. Maar zoo zijn wij ook diep overtuigd,

dat de mensch burger van die wereld is, dat ieder mensch op zich zelf daar de grootste waarde heeft, dat in hem sluimeren de edelste krachten, die tot ontwikkeling moeten worden gebracht, opdat de boeien des zinnelijken levens allengs lossen worden en hij een schrede nader kome aan die hooge bestemming, die haar schoone vertolking vindt in het: » Weest volmaakt, gelijk uw Vader in den hemel volmaakt is«. M. a. w. wij gelooven aan den adel van den mensch als het kind Gods, geroepen tot zedelijke volmaaktheid. En zoude ik hier zwijgen van onze innige, vaste overtuiging, dat er is een hoogste, heilige Macht, een eeuwige Trouw, die met wijsheid en liefde alles leidt, een hoogste zedelijke, zelfbewuste Kracht, wier aanwezen en werken wij niet het minst speuren in het onderhouden en handhaven dier zedelijke wereldorde, die alles zoo heeft ingericht en regeert, dat het beantwoordt aan zijn doel; eene Macht, onuitsprekelijk en ondoorgrondelijk, die wij God noemen en die ook ons leven met wijsheid en liefde bestuurt? » Wie zal Zijns naams geheimenis ontdekken, wie ontleden?« vraagt ook de waarachtige geloovige met den dichter, maar toch wordt hij gedragen, gesteund, gestrekt door de overtuiging, ja, door de ervaaring, dat die God is en dat Hij regeert. In het licht van die overtuiging poogt hij telkens zijn gansche leven te beschouwen, zijn strijd en zijn vrede, zijn lief en zijn leed, de groote en de kleine dingen, die hem overkomen, alles wat daar rondom en met hem gebeurt op het groote, veelbewogen wereldtooneel. — Dat is het gemeenschappelijk geloof van de vromen uit alle tijden en volken, in welke verschillende vormen ze die bewustheid, die overtuiging ook hebben uitgesproken, zoowel van de helden, die met hun leven hebben ingestaan voor de hoogste levensidealen als van de stillen en kleinen, die in engen kring met teere godsvrucht zich aan een nederige levenstaak wijdden.

Dit geloof nu heeft in niemand edeler gestalte aangenomen dan in Jezus. Niemand heeft het duidelijker en verhevener vertolkt, niemand zich zoo in zijn gansche leven door dit geloof laten leiden en bezielen als hij. Maar daarom eeren we hem ook als

den grootsten profeet des geloofs, daarom luisteren we altijd weer naar zijn woord als het woord des eeuwigen levens, spiegelen we ons aan zijn voorbeeld, roemen we in de hoogste geloofsdaad, die hij volbracht, als hij het beste dat hij had, zijn leven, gaf voor de zegepraal der waarheid en zich liet slaan aan het kruis. Hoe meer de geest, die hem bezielde, ons doordringt, des te mannelyk fierder, maar tevens des te teederder zal ons geloof worden, des te hooger wijding zal het geven aan ons gansche zijn, des te volkomener zal het in ons worden een macht, die dwingt en sterkt tot goede en edele daden, des te machtiger zal het ons opleiden tot het innigste, reinste gemeenschapsleven met God.

In de kracht van dat geloof is het, dat de evangeliedienaar spreekt; daardoor wordt zijn arbeid geloofsgetuigenis. Omdat wij gelooven, daarom spreken wij ook. Waar? Overal waar wij meenen door ons woord de belangen van godsdienst en christendom te kunnen bevorderen. Daarom treedt de evangeliedienaar de woning zijner gemeenteleden binnen, tracht hij hun vertrouwen te winnen, opdat hij onder allerlei levensomstandigheden, onder lief en leed, met zijn woord hun ter zijde kan staan en hun de behulpzame hand kan bieden, om onder wel en wee gehoorzaam te blijven aan plicht en geweten.

Dankbaarheid te wekken voor genoten zegen en, waar men wandelt op de hoogten der levensvreugde, daarin een rijke gave van den God der liefde te zien, ziedaar de stemming, die hij zoekt aan te kweeken. Maar zoo spreekt hij ook het woord der vertroosting, waar men ter neer zit in de sombere valleien van de smart, de zorg, den kommer, opdat het vertrouwen op de vaderzorg Gods ongeschokt blijve, en de levensmoed het hart niet begeve; aan het ziekbed om geduldig lijden te leeren, opdat uit die sombere dagen de bloem van verhoogden levensernst opbloei, en kranken en gezonden beide iets leeren verstaan van het door lijden te worden geheiligd en gehoorzaamheid te leeren uit het kruisdragen, ten einde bij herstelling

met een rijker schat van levenswijsheid de taak te hervatten, waartoe het leven roept. Zoo tracht hij het licht der hoop te ontsteken, waar de dood kostbare offers eischt, opdat de stralen van dat licht de ledigheid in huis en de somberheid van het graf verhelderen. Omdat hij gelooft, daarom spreekt de evangeliedienaar het ernstig woord van waarschuwing en vermaning tot den mensch, die lichtzinnig en overmoedig de slavenketenen der zonde draagt en poogt hij een stem te wekken, die van beter dingen getuigt, die spreekt van plicht en roeping om te strijden tegen hartstocht en lust, maar daarom poogt hij ook den wankelende een steun te geven en biedt hem telkens het bemoedigende woord en de helpende hand, als hij weer is gestruikeld en zich zelf heeft vergeten.

Omdat wij gelooven, daarom hechten wij hooge waarde aan het godsdienstonderwijs en trachten dit er aan dienstbaar te maken niet slechts om den blik op het hooge gebied van godsdienst en christendom te verruimen en te verhelderen, maar ook om de harten te vormen tot godsdienstzin en vroomheid en deugd. Omdat wij gelooven, daarom blijven wij in de kerk, in onze Ned. Herv. kerk, trouw op de plaats, waar wij gevoelen door God te zijn gesteld en geroepen om door ons woord en geheel onzen arbeid daar het godsdienstig leven te wekken, op te leiden tot de aanbidding Gods in geest en waarheid, tot liefde voor al wat tot het blijvend en onvergankelijk gebied des geestes behoort. En omdat wij gelooven dat die aanbidding Gods in geest en waarheid slechts kan leven bij het echt protestantsch beginsel van gewetensvrijheid, staan we onder kwaad en goed gerucht voor dat beginsel pal, ontplooiën wij onbeschroomd en moedig onze banier en handhaven we ons goed recht tegen allen, die komen »om te verspieden onze vrijheid, die wij hebben in C. J. onzen Heer, opdat ze ons tot dienstbaarheid zouden brengen«. Met Paulus hebben wij vrijmoedigheid te verklaren, »dat we voor hen geen oogenblik zijn geweken met onderwerping, opdat de waarheid des evangelies

bij u verblijven zoude (Gal. 2 : 4 en 5), en wij voegen er bij: wij zullen ook niet voor hen wijken.

Doch omdat wij gelooven, daarom oordeelen wij ook, dat het godsdienstig leven niet besloten mag blijven binnen het beperkt gebied eener kerk, dat christendom niet mag ontaarden in kerkendom, maar zijn we overtuigd dat godsdienst en christendom een reddende, reinigende, zegenende, heiligende macht zijn en meer en meer als zoodanig erkend moeten worden op het groote, verwikkelde gebied van het maatschappelijk leven. Daarom willen we, dat Jezus' godsdienst niet slechts als het evangelie der erbarming troost en hulp zal brengen aan de slachtoffers van maatschappelijke misstanden en wanverhoudingen, aan die ellendigen, die diepgezonkenen, die in de schaduw van de trotsche paleizen van de weelde, van de groot-industrie, van het genot en de onmatigheid lichamelijk en geestelijk, verstandelijk en zedelijk ondergaan, maar al te vaak de lichte en weerlooze buit van gewetenlooze schelmen, die speculeeren op hun zwakheden, maar we komen ook op voor het recht van het christendom, om zijne stem te laten hooren bij de beoordeeling, de uiteenzetting van die groote maatschappelijke vraagstukken, die heden ten dage aller aandacht trekken, en wij eischen erkenning en eerbiediging zijner beginselen bij de pogingen, in het werk gesteld om eene bevredigende oplossing daarvan te vinden.

Maar genoeg; wordt zoo de arbeid des evangeliedienaars een getuigenis geven van zijn geloof, wordt deze onverdroten en onvermoeid volbracht met volkomen toewijding en zelfverloochenende liefde, — wordt hij dan niet een arbeid in den geest en naar de beginselen van hem, die de vermoeiden en beladenen tot zich riep, en overal en altijd het verlorene zocht te redden, het zwakke te sterken en geheel het leven beschouwde in het licht van het geloof in de liefde Gods? Groote Meester, wone uw heilige geest des geloofs in steeds rijkere mate in ons!

Hierna wordt de plechtigheid der bevestiging volbracht.

De bevestiger vervolgt tot den nieuwen leeraar:

Ontbreke het u nimmer aan het geloof, aan de liefde, aan den moed, aan de geestkracht, onmisbaar om dat »ja« gestand te doen. Rijk gezegend zij uw arbeid! Win vele harten voor de heilige zaak van den godsdienst; ontplooi breed de vaan van dat christendom, dat woorden des eeuwigen levens heeft voor naar God dorstende zielen! Zie de toekomst vol vertrouwen in haar geheimzinnig gelaat. Werk met God uw werk en doe uw plicht. Wordt gij geroepen om te strijden, strijd den goeden strijd des geloofs en blijf intusschen den vrede liefhebben.

Heeft onder den invloed van het leed, dat u trof, uw geestesleven zich rijker ontplooid, uw levensernst zich meer in de diepte ontwikkeld, dat kome ten goede aan uw arbeid als evangeliedienaar in de gemeente. En weet dit, dat uwe vele vrienden en geestverwanten zich steeds zullen verblijden, als zij van u mogen hooren, dat gij ook hier te Sliedrecht een werkkring hebt gevonden naar den wensch van uw hart. God zij met u!

En gij, gemeente! hoe ontvangt gij uwen nieuwen leeraar? Een gedeelte — het is genoegzaam gebleken — niet onbevooroordeeld, niet met welwillendheid. Mag ik u eens een vraag doen? Gelooft gij (om met den Heid. Catech. te spreken) in »de almachtige en alomtegenwoordige kracht van God, door welke Hij alzoo regeert dat alle dingen niet bij geval, maar van Zijne vaderlijke hand ons toekomen?« Gelooft gij dat waarlijk? Dan zult gij de komst en den arbeid van dezen leeraar gewis ook aanvaarden als iets, dat u toekomt van Gods vaderlijke hand, en dan mag men verwachten dat gij uw vooroordeel zult bedwingen. Waar gij wellicht zegt: »Kan er uit Nazareth iets goeds komen?« en tot u komt de eisch van Filippus tot Nathanaël: »kom en zie«, geeft aan dien eisch gehoor. Ik houd mij verzekerd dat, als ge komt en ziet en

hoort, ook gij tot de erkenenis zult komen: waarlijk, deze prediker heeft een woord ook voor mijn hart, en dat gij uwe onwelwillendheid wel zult laten varen. Leest er Hand. V eens op na en overdenkt, of het woord van Gamaliël: »Indien deze raad of dit werk uit menschen is, zoo zal het gebroken worden, maar indien het uit God is, zoo kunt ge het niet breken,» ook voor u niet een wijze les bevat, die aller behartiging verdient. En als gij dan in uw geweten de stem mocht hooren: »Laat af van dezen man en laat hem begaan«, luistert dan naar die stem, »opdat gij niet misschien bevonden wordt ook tegen God te strijden!«

En zijn er anderen, die met hoopvol verlangen en blijde verwachting de komst van dezen leeraar hebben tegemoet gezien, — dat hunne ingenomenheid en geestdrift niet gelijk zij aan een stroovuur, dat voor een oogenblik hoog en lichtend opflikkert, maar weldra is uitgebrand en verteerd. Steunt gij hem door belangstelling in zijn werk, staat hem ter zijde overal waar het de bevordering geldt van wat waar, rein en goed is. God geve dat gij in zijne evangelieprediking moogt vinden, wat de diepst gevoelde behoeften des gemoeds bevre-digt, wat uw vroomheid inniger, uw geloof veerkrachtiger, uw liefde overvloediger, uw leven reiner maakt.

Gemeente, mijne bede voor u is deze: dat in uw midden meer en meer kome het Koninkrijk Gods. Amen.

Ps. 66 : 10.

God zij altoos op 't hoogst geprezen!
 Lof zij Gods goedertierenheid,
 Die nimmer mij heeft afgewezen,
 Noch mijn gebed gehoor ontzeid!

INTREEDEN.

Voorzang : Ps. 139 : 14.

Na het voorlezen van 1 Kor. 13 : 8—13, wordt gezongen:
Ps. 103 : 10.

M. H.! Ik sta gereed om mijn eerste woord tot u te spreken, als uw godsdienstprediker en medevoorganger der gemeente. Eindelijk staat hij vóór u, de vreemdeling, die ver van hier herwaarts is gekomen, een hoogst gelukkigen werkkring, een onvergetelijke gemeente verlatende, doch die aan de mogelijkheid niet wanhoopt hier veler vriend en vertrouwde te worden. Ja, eindelijk treedt hij voor u op, de man, door niet weinigen gewenscht, door anderen met twijfelmoedigheid verbeid, door sommigen, om leerstellige redenen, reeds veroordeeld, alvorens hij van deze plaats nog een woord had gesproken, te licht bevonden, ofschoon hij zich nog geenszins op de weegschaal van bevoegden en onbevoegden had nedergezet. — Wat dit laatste betreft, wanneer toch zal de tijd zijn aangebroken, dat allen, die den Christennaam belijden, hunne leerstellige kraakelen moede zijn, opdat, te midden van dien onzaligen strijd, wat minder worde verwaarloosd het allerhoogste en allerheiligste in de wereld, dat is: de liefde, de volkomen toewijding des harten aan God, aan het goede en den medemensch!

Inderdaad, als geestverwant van den waardigen Van der Lee, wiens opvolger ik ben en wiens navolger ik in vele opzichten wensch te worden, heb ik gegronde hoop een klein deel van die belangstelling en welwillendheid te zullen ontvangen, die hij zoo ruimschoots heeft genoten.

Ik noemde die hoop »gegrond,« en, naar ik meen, terecht. Want zie, in een aanzienlijke gemeente als deze is het toch een natuurlijke zaak, dat het godsdienstig-kerkelijke leven zich in vele en velerlei vormen openbaart, zooals het dan ook werkelijk doet. De een gaat dezen, de ander gaat dien kant uit, een iegelijk naar zijn aard, zijn geestesontwikkeling en levensbeschouwing, doch allen, dit mogen wij toch onderstellen, streven naar één doel: de zedelijke volkomenheid van zich zelve en van het geheel. Welnu, ik treed hier in de eerste plaats op, zonder de medewerking van anderen te versmaden, voor hen, die in *mijne* godsdienstige denkbeelden de uitdrukking vinden van *hun* geloof. En zulk een optreden mag immers noodzakelijk en goed worden genoemd! Want als de velen, die hier gevonden worden, geen godsdienstprediker hebben, die in hun gedachtenkring pleegt te denken, die hunne taal weet te spreken, die hunne gebeden weet te stamelen, dan zullen die velen immers verloren gaan voor het godsdienstige en kerkelijke leven van dezen kring, tot schade van hen zelve, tot nadeel ook van de gemeente.

Zoo kwam ik om te behouden en niet om te verderven, om te vereenigen en niet om te verwijderen. — Ook is het verre van mij, dat ik mijne godsdienstige denkbeelden aan iemand, wien ook, opdringen wil. Deze gedachte kwam nog nimmer bij mij op. Ik kom hier slechts voor hen, die mij willen hooren en door mij onderwezen, gesteund en getroost willen worden; niet, om heerschappij te voeren over uw geloof, evenmin, laat ook dit u gezegd zijn, als ik mij ooit door anderer geloofsmeeningen zal laten overheerschen.

Want vrienden — vergunt mij, dat ik u thans reeds met dezen titel toespreek — want vrienden, hoe zwart men mij wellicht ook voor u heeft afgeschilderd, ik aanvaardde mijn taak met zulke bedoelingen niet. Ik kom met goede boodschap, met het Evangelie der liefde, des vredes en der vrijheid, dat spreekt »van Gods oneindige ontferming en van een hoop, die goddelijk is en rein en nimmer ondergaat;« ja, met dat oude,

onverbasterde Evangelie, dat arm en rijk, hoog- en laaggeplaatsten, de gansche maatschappij moet doordringen, vernieuwen en heiligen.

Daarom, wat ik u bidden mag, schort toch uw oordeel een kleinen tijd op; »oordeelt niet, opdat gij niet geoordeeld wordt!« En als gij na dien »kleinen tijd« naar waarheid kunt getuigen: die man heeft niets om ons te geven, niets om ons geestelijk leven te wekken en te versterken, niets om ons bevrediging en kalme, geloovige onderwerping te schenken te midden der harde slagen van het lot dezer wereld, niets om ons los te scheuren van de aarde en op te voeren tot den hoogen, heiligen God, — dan, ja dan veroordeelt hem, want dan is hij ook verwerpelijk, als prediker van den godsdienst, als voorganger der gemeente.

Och Vr.! laat ons toch met blijden moed te samen aan den arbeid gaan. Het beste wat ik heb zal ik u gaarne geven met al den ijver, dien God in mij wil doen ontbranden. Doch als ik zulk een ijver zal *kunnen* betoonen, dan stel ik deze voorwaarden en deze ook alléén: dat gij bereid zijt te eerbiedigen mijne godsdienstige overtuigingen, die ik maar niet in een boozen of goeden luim mij heb eigen gemaakt, maar die ik met inspanning en strijd, na ernstig wikken en wegen, met de hulp van God, mag ik zeggen, verkregen heb; dat gij den ernst mijner bedoelingen en de heiligheid mijner voornemens niet in twijfel trekt; dat gij mij waardeert en vertrouwt, gelijk ik, van mijne zijde, u waardeeren en vertrouwen zal.

O zeker, waar het wantrouwen is gaande gemaakt, »daar ziet men niet meer met gezonde oogen, daar hoort men niet meer met gezonde ooren, daar voelt men niet meer met gezonde harten,« daar heerscht verdeeldheid en wanorde. Maar als de band, die leeraar en gemeente samenbindt, een stevig snoer van liefde en vertrouwen kan genoemd worden, dan woont er steeds — ik heb het in mijn vorige gemeente zoo ruimschoots ondervonden — waarachtig geluk en duurzame vrede, dan gebiedt de Heer er zijn onmisbaren zegen.

Komt, laet ons den zegen van God dan afsmeeken over ons werk, na u eerst te hebben medegedeeld, dat ik mijne en uwe gedachten verde- wensch vast te knoopen aan het woord, dat wij lezen in Joh. 6 : 68c: »Heer! tot wien zullen wij henen- gaan? gij hebt de woorden des eeuwigen levens.«

Het is een bekend verhaal M. H.! dat de 4de Evangelist ons schetst omtrent een rede van Jezus in de synagoge te Kapernaüm, handelend over het »brood des levens.« Velen ergerden zich aan zijne woorden en zeiden: »deze rede is hard; wie kan er naar hooren?« En terwijl een aantal van de leerlingen teruggingen en niet meer met den Meester wilden wandelen, trad Petrus op als woordvoerder der twaalve, uitroepende in blijde verrukking en vaste verzekerdheid des gemoeds: »Heer! tot wien zullen wij hengaan? gij hebt de woorden des eeuwigen levens«

Het moet een treurig gezicht geweest zijn, toen velen van Jezus' discipelen hem verlieten en niet meer met hem wilden wandelen, omdat zij hem kwalijk begrepen, of — kwalijk wilden verstaan. O, met welk een heilige geestdrift hadden zij eenmaal hun have en goed, ja, het liefste, dat zij hadden, vaarwelgezegd, om den nieuwen godsdienstprediker in Galiléa te vergezellen, overal waarheen hij zich begaf. Hij sprak niet anders dan uit de volheid van zijn eigen diep en rein gemoed; hij wist zoo te boeien en te treffen, te troosten en te sterken; hij was als een engel uit den hooge, die voor een poos op de aarde vertoefde, zoodat men alles wilde ten offer brengen, om bij en met hem te zijn. Maar nu? — Men begreep hem niet of men wilde hem niet begrijpen. En zie, daar gingen ze heen, de een na den ander, een iegelijk weldra aan zijn eigen arbeid. De visschers trokken weer hunne visschersscheepjes in zee, de tentenmakers aanvaardden weer hun tentenmakersbedrijf, de tollenaars gingen weer de belastingen innen voor de zóózeer gehate Romeinen. Inderdaad, een treurig gezicht dat heengaan van den Meester, geboren uit misverstand, 't welk ook nú nog

zoo'n bron van verwarring, van verdeeldheid en wanorde is in kerk en staat en maatschappij.

Evenwel, daartegenover staat Petrus, thans een schoone en kloeke figuur. Voor ditmaal hield hij stand; ja, nu was hij een rots, een Petrus in den echten zin, want welgemeend is zijne belijdenis, dat iemand nergens op aarde een veilige toevlucht kan vinden dan in de gemeenschap met Jezus, die woorden des eeuwigen levens sprak.

Het komt mij voor, dat leeraar en gemeente, niet minder dan Simon Petrus, in deze belijdenis moeten *vaststaan*. Wat mij betreft, ik sta hier volkomen vast in. Zóó vast zelfs, dat ik mijne betrekking als godsdienstprediker geen oogenblik langer zou willen vervullen, indien ik de christelijke levenswaarheden niet als het hoogste en beste, als het ééne noodige kon erkennen. En de gemeente! — wat zij is, dat is zij door den christelijken geest; en wat zij eenmaal moet worden, dat moet zij worden door hem alleen. Of kent gij een hooger levensideaal, dan hetgeen wij het Christendom noemen? Of kent gij een schooner en duurzamer rijk dan het Godsrijk, dat Jezus stichtte? Of kent gij een sterker en zachter band dan de band van liefde en vertrouwen, dien hij om allen heeft geslingerd?..... Ik niet. Gaarne wil ik, als een mijner onwankelbare grondbeginselen, uitpreken het bekende apostolische woord: »Een anderen grondslag kan niemand leggen dan die gelegd is, welke is Jezus Christus«.

Voorwaar, de Christusgeest komt dagelijks als het ware tot ons, hij laat ons zijn woorden hooren, hij doet ons zijne daden aanschouwen. Zijne *woorden* hebben eens als bliksemstralen geflikkerd in een duisteren nacht en zijn ook thans nog mijlpalen te noemen op het levenspad der stervelingen. En wat zijne *daden* aangaat, de zinnelijke, zelfzuchtige mensch verneemt haar niet anders dan met schrik en ontsteltenis, de vrome vindt er een onmisbare versterking in voor zijn geloof en de zondaar beeft en siddert, wanneer hij zijne daden aan die van Jezus gaat toetsen.

Neen, wij behoeven 't elkander niet te ontyeinzen, dat onze hedendaagsche tijd, bij al het goede en gelukkige, dat hij te genieten geeft, door niet weinig droevigs en onrustwekkends wordt gekenmerkt. Één der kenmerken van onzen tijd is zeker gebrek aan godsdienstzin, aan heilige, blijvende geestdrift voor de hoogste goederen des levens, aan eerbied voor de heilige dingen. Wie zal, wanneer hij zonder vooroordeel denkt en spreekt, niet onomwonden moeten verklaren, dat thans bij talloos velen de gedachten geenszins bij voorkeur omhoog plegen te gaan! — Vooruit! Aan dit wachtwoord is men in vele opzichten gaarne getrouw, doch de ernstige leuzen: Ga eens in de hoogte! Steek eens af naar de diepte! worden niet zeer gaarne gehoord.

Verbeeldt u eens, dat de groote Meester in onze dagen eens wederkwam, dat hij nóg eens zijne reine lippen opende en sprak op deze wijze tot de kinderen van dit geslacht: Broeders en zusters, ik heb voor u gepredikt: »Zalig zijn de vredelievenden, want zij zullen zonen Gods genoemd worden;« ik heb mijn leven toegewijd aan de taak, door God mij opgelegd, om u samen te brengen in één groot en heilig broeder- en zusterbond, waarin het streven naar liefde en zedelijke reinheid de band is, die allen vereenigt; ik heb voor u gebeden met al de innigheid en warmte mijner ziel, dat gij één moogt zijn, gelijk God in mij en ik in God, — hoe hebt gij dat nu volbracht in een tijdsverloop van bijna negentien eeuwen?..... Wat zouden wij dan antwoorden bij het hooren van zulk een ernstig woord?..... Zouden wij ons dan niet moeten schamen over al den strijd en al de verdeeldheid, die onzen tijd beroeren, over zooveel zonde en schande, die ook in deze dagen worden gevonden? Mij dunkt, het antwoord zou onvoorwaardelijk bevestigend moeten luiden. Want, waarlijk, de beste onzer faalt nog, als 't er op aankomt om zijne schatten te toonen van geestkracht en volharding, van rechtschapenheid en vroomheid, van onderlinge waardeering en broederzin ook in de nooden des levens, schatten, die sedert het groote feit, waar-

aan onze jaartelling herinnert, het hart der menschen hebben verlicht en gevormd.

Gewis, in onze beste oogenblikken, dan willen wij, dat dit alles anders zal worden; dan willen wij gaarne medewerkers zijn aan de komst van het rijk Gods op aarde; dan valt er een lichtstraal in ons duister hart, dat de stille verzuchting slaakt:

Wachter op de heilige muren,
 Wachter! wijkt nog niet de nacht?
 Ach! wij tellen rust'loos d' uren
 Tot ons d' ochtend tegenlacht.....

Tot wien zal een leeraar de gemeente dan leiden in zulke oogenblikken? — Tot niemand anders en beter dan tot Jezus, wiens woorden immers zijn weggezonden in de ziel van miljoenen menschen, omdat zij klanken geven aan het »onuitsprekelijk woord,« dat in ieder menschenhart geschreven staat; omdat zij de getuigenis der waarheid in zich zelyen dragen; omdat zij de weerklank zijn van de woorden des eeuwigen Gods.

Komt gemeente, te samen naar dien leidsman heen! »Als wij hem *Meester* noemen,« aldus heeft de beroemde Theodore Parker naar waarheid opgemerkt, »dan mogen wij niet zijn onderwijs versmaiden; als wij hem met *Heer* betitelen, dan mag niet worden verworpen zijn godsdienst der liefde: weezen en weduwen te bezoeken in hunnen druk en zich zelve onbevlekt te bewaren van de wereld.«

Gez. 49 : 5.

Zoo moeten de christelijke leeraars van onzen tijd de gemeenten telkens weer henenleiden naar die oude, maar nog niet verouderde levensbeginselen, welke door den stichter des Christendoms in de wereld zijn nedergelegd. Het Evangelie van Jezus, niet de latere, vaak gebrekkige toevoegsels *tot* en *bespiegelingen over* dat Evangelie, maar de blijde boodschap van

Jezus, zooals hij haar zelf gepredikt en in beoefening heeft gebracht, is nog altijd »een kracht Gods tot behoudenis voor ieder, die gelooft.«

O, men pleegt in deze eeuw, gelijk ik straks heb opgemerkt, zoo wondergraag van vooruitgang te spreken. En dat is ook natuurlijk; wie zou hiervan niet met blijdschap gewagen? Maar toch, al zou ik niet gaarne tot de achterblijvers op eenig gebied des levens willen gerekend worden, ik doe niet mee met hen, die roepen, tot elken prijs en zoo luide zij slechts kunnen, van: Vooruit! en altijd maar weer dat vaak ondiepe, hoogst oppervlakkige Vooruit! Niet alleen tot hen, die godsdienst »onverstand« noemen en fijn of grof plegen te spotten met iedere uiting van het vroom gemoed, doch ook tot hen, die het echte Christendom, zij het wellicht onbewust, hebben verruild voor min of meer wijsgeerige beschouwingen, ja, tot die allen zou ik willen zeggen: terug, ik bid u terug! — Hoe-
ver terug, — drie honderd jaren? Verder! Tot den tijd der Hervorming in de 16de eeuw? Nóg verder! Tot het apostolische tijdvak? Wederom nóg verder! — Tot *Jezus* terug! Want van hem en van geen ander staat geschreven, dat hij woorden des eeuwigen levens sprak, en dat in hem alle geslachten der aarde zullen gezegend worden.

Welk een geheel ander aanzien zou onze gansche maatschappij, zou iedere Christelijke gemeente verkrijgen, indien men zich met den godsdienst van Jezus, van hem alléén en van hem geheel tevreden stelde; indien men hart en leven wilde toewijden aan dat alles en allen herscheppende Christendom, dat ons bij monde van zijn nooit volprezen stichter zoo klaar en waar, zoo eenvoudig, rein en verheven toeroept, slaat er uw bijbel maar eens op na: »Gij zult den Heer uwen God lief hebben met geheel uw hart, en met geheel uwe ziel, en met geheel uw verstand; dit is het groote en eerste gebod. En het tweede, aan het eerste »gelijk,« is: »gij zult uwen naaste liefhebben als u zelve.« Of ook dit: »Wat gij wilt, dat de menschen u doen, doet gij hun ook zoo.« Of dat andere:

»Zalig de reinen van hart. want zij zullen God zien; weest gij dan volmaakt, gelijk uw hemelsche Vader volmaakt is!«

Groote Meester, tot wien zullen wij henengaan, gij hebt de woorden des eeuwigen levens met uw leven bezegeld, in uw bloed gevestigd. Hoe ver wij ook gescheiden zijn in rang en stand, in richting en levensopvatting, hierin kunnen wij elkander allen ontmoeten, een iegelijk langs zijn eigen weg, in het streven naar de verwezenlijking van uw reinen godsdienst op aarde; kome uw koninkrijk!

Zóó is het inderdaad. De godsdienst van Jezus moet werkelijkheid worden in de gemeente. Hierop moeten de predikers van den godsdienst ja, maar hierop moeten ook de leden der gemeente bedacht zijn. Vroegere geslachten hebben hun best gedaan om de christelijke grondbeginselen voor het denkend verstand te rechtvaardigen, en hiervoor zijn wij hun dank verschuldigd. Doch het is nú overal de tijd, om in toepassing te brengen, om met »hart en daân« te beleven, wat eens in de groote ziel van den onsterfelijken Zoon des menschen is omgegaan en wat hij aan gansch de menschheid heeft vertolkt.

Een Duitsch rechtzinnig godgeleerde heeft eens het juiste woord geschreven: »met gloeiende woorden *getuigenis af te leggen* van het christelijk geloof, dat is zoo moeielijk niet; maar dit is moeielijk en tevens schoon, om in het midden van de gemeente en binnen de vier muren van ons huis te *bewijzen*, dat Christus' jongeren vredelievender, gediensstiger en gelukkiger zijn dan andere menschen.« — O, vrienden, ik zoude wel willen, dat ik een groote bazuin had, waarmee ik deze woorden kon doen klinken in paleis en hut en overal, waar menschen wonen, wier gemoed voor de macht der waarheid nog ontvankelijk is.

M. H.! Al ben ik niet geroepen de innigste gedachten van mijn hart en de diepste roerselen mijner ziel aan iemand, wien ook, te openbaren, dit wil ik u wel zeggen: ik heb voor het oog van den heiligen, alwetenden God in de stilte van mijn binnenkamer, den duren eed gezworen, dat ik, naar mijne

beperkte krachten, de christelijke vroomheid zal brengen in mijn hart en in het uwe. Die christelijke vroomheid tot een macht te maken voor uw maatschappelijk, huiselijk en persoonlijk leven, dat zal mijn ernstig streven zijn, God helpe mij! Moge dit streven ook het uwe kunnen heeten, om 't even hoe gij denkt of wie gij zijt!

Ontplooï u dan in ons midden, heilige vaan van het Christendom en roep ons toe, over alle scheidsmuren heen, des Christens wachtwoord voor alle eeuwen: »Voorts broeders en zusters, al wat waarachtig, al wat eerwaardig, al wat rechtvaardig, al wat rein, al wat beminnelijk is, al wat wéllydt, welke deugd en welke lof er ook is, zijt daarop bedacht!« — En Gij, oneindige Geest, die gezeteld zijt in het licht en U omgordt met waarheid, zend Uw licht en Uwe waarheid van boven, opdat wij U ter eere denken, spreken, werken en wandelen mogen.

Na het uitspreken dezer rede worden, op de gebruikelijke wijze, verschillende colleges en bijzondere personen toesproken. Daarna richt de spreker nog het volgende woord tot de gemeente:

Mijn laatste woord zij tot u! — Tot wien zullen wij henen-gaan, als wij bevrediging zoeken voor onze hoogste en heiligste levensbehoeften?..... Gij hebt het antwoord vernomen: tot hem, »van ganscher harte,« die woorden des eeuwigen levens sprak..... Schenk mij in dat bewustzijn aanvankelijk uw vertrouwen; roep mij in uwe woningen, in dagen van moeite en smart; zend mij uwe kinderen, groot en klein, ik zal hen niet »bederven,« doch, naar mijne beste krachten, hun verstand verlichten, hun hart verteenderen, hun karakter vormen, hun gemoedsleven ontwikkelen! — Gemeente van Sliedrecht, ik aanvaard mijn moeilijke taak met de reinste bedoelingen, met de heiligste gezindheden, onder biddend opzien naar den hooge. Neem mij, zooals ik ben, ik zal mij met u vergenoegen. Amen.

Gez. 127 : 5.